

קבוצת נשים

א. תפיסת הקבוצה את עצמה והשינוי שחל בה

קבוצת הנשים מגדירה עצמה כקבוצה הטרוגנית המגיעה מכלל הקבוצות בחברה היהודית-ישראלית, המציעה "נקודת מבט נשית" ייחודית לסכסוך, אך לא מתיימרת לייצג את כלל הנשים בחברה הישראלית. הקבוצה העידה על עצמה, שאחד הדברים הייחודיים בה, יחסית למרחבים אחרים המוכרים למשתתפות, הוא השילוב. שילוב בין חיבור פנימי זהותי חד וברור והיכולת להנכיח אותו, לצד יכולת הכלה של נקודות מבט מתנגשות. את יכולות אלו חיברו הנשים לזהות הנשית ביחס לעיסוק בסכסוך. הפועל היוצא הוא חיבור אישי וקבוצתי עמוק, המגיע יחד עם חיכוך ערכי בין השקפות עולם, אותנטיות וחיפוש האופן בו ניתן לחיות בין העולמות.

הקבוצה חושבת שהקול הנשי חסר בכל הנוגע לעיסוק בסכסוך, הן בהקשר של גישה נשית לבחינת המציאות והן במידת המעורבות של נשים בסוגיית הסכסוך בכל הרמות והמרחבים. במהלך הדיונים נבחנה השאלה האם השקפת העולם הנשית היא מהותית ונקשרת למהות נשית מולדת, או כזו שהתפתחה מהתבוננות בניסיון החיים ההיסטורי של נשים והיא רלוונטית לכל בני האדם.

דרך המפגשים, הקבוצה פיתחה ואימצה את המושג "התרחבות (Expansion)" כדרך לתאר את התהליך שהיא עוברת. הרעיון מתייחס למטרה להרחיב את היכולת הפנימית להכיל מורכבויות, סתירות ודעות שונות באותו חדר, מבלי לחוש איום או צורך לשנות את הדעה המקורית. הקבוצה הפכה רפלקטיבית למקומן של נשים בשיח; לדוגמה, במפגש ההטרוגני עם מנהיגי דת שהיו כולם גברים, הקבוצה חשה בחסרונן הצורם של קול תיאולוגי-נשי, מתוך הבנה שאישה תביא את אותה עמדה בשפה אחרת, קשובה ומורכבת יותר.

ב. נכונות לעסוק בנושא ותפקידנו בהנעת שינוי

הקבוצה רואה את תפקידה כמחוללת שינוי שמביאה פרספקטיבה ייחודית. היא מציעה עצמה כ"מרחב שליש" המתעלה מעל דיכטומיות זהותיות ומאפשר דיאלוג בין קבוצות שונות, מתוך הכרה במורכבות. התפיסה היא כי נשים יכולות "לדבר בכמה שפות", ביחס לקבוצות הזהות מהן הן באות, לצד היכולת להבין ולדבר עם נשים אחרות. לצד היבט זה, הנוגע לפרקטיקה של שיח, הנשים בקבוצה גם מזהות קול נשי ייחודי, עם עמדות, ערכים והבנות מציאות ייחודית. חלק מעבודת הקבוצה המתמשכת היא לאפיין קול זה ביחס לנושא הסכסוך, כפי שמוצג בהמשך.

מבחינת מוקדי השפעה, הקבוצה עסקה מנקודות מבט שונות בפער בין העובדה שנשים מהוות למעלה מ-50% מהאוכלוסייה, לבין אופן הנוכחות וההשפעה שלהן במרחב הציבורי. היו קולות שביקשו לראות נשים באופן הרבה יותר משמעותי במוקדי קבלת ההחלטות בנושאי מדיניות, ובפרט בדיונים על הסכסוך ונושאי ביטחון. במקביל, היו קולות, בעיקר בקרב נשים מקהילות יותר שמרניות, שהציגו תפיסה שונה. הן חשפו את המתח שבין הצורך להנכיח את הערכים העומדים בלב התפיסה הנשית במרחב הציבורי והפוליטי, לבין אופן השפעה מהותי דווקא מן הפנים אל החוץ – בדגש על חינוך, שיח וחיי קהילה ויחסים דרך חיי המשפחה.

הקבוצה הרחיבה את ההכרה בעוצמה של מרחבי ההשפעה הביתיים והקהילתיים, והבינה שלצד השאיפה של חלקן להשתלב בחדרי קבלת החלטות פורמליים, יש כוח עצום בהבאת סוגיות הסכסוך למרחבים האינטימיים – כגון העלאת הנושא לשולחן השבת המשפחתי המורחב. כחלק מנכונותן להניע שינוי הלכה למעשה, החליטו חברות הקבוצה על צעד אקטיבי לקראת מפגש הסיום: כל אחת תזמין אישה קרובה נוספת (חברה, בת או אחות) כדי לחשוף את המעגלים הקרובים לשיח ובכך להרחיב את ההשפעה באופן אורגני לחברה הישראלית.

א. ערכים מרכזיים

הערכים המרכזיים בתפיסה הנשית שעלו ביחס לסכסוך כוללים: **דאגה לדורות הבאים** כמוטיבציה לעבודה בהווה לשם השארת עולם טוב יותר. במסגרת זאת נדרשת התייחסות לחינוך, לערכים ולמורשת שאנו מעבירים לילדינו; **קדושת החיים** כבסיס לזהות ולשיח, אך עם פרשנויות שונות בקרב חברות הקבוצה בנוגע למשמעות והשלכות ערך זה במצב מלחמה; **והגנה כערך ומוטיבציה**, בשונה ממתקפה.

עם המשך התהליך, העיסוק ב**תיקון פנימי** תפס מקום ועלו קולות (בעיקר מצד נשים שמרניות) המדגישים כי ההתמודדות עם נושא הסכסוך מטרתה לעורר לחשבון נפש פנימי. לצידן, חברות אחרות הדגישו ערכים של **חמלה, אמפתיה ואנושיות**, תוך קריאה מפורשת להימנע ממחיקת החוויה של הצד השני וסירוב לקבל טענות לעליונות מוסרית מוחלטת, כי לכל כאב אנושי יש מקום להישמע.

ב. איך מבינים את הסכסוך החיצוני

הגישה הנשית רואה בסכסוך מצב מורכב הדורש התייחסות הוליסטית ורב-ממדית. הגישה מציעה אלטרנטיבה לחשיבה דיכוטומית רווחת, תוך דגש על יכולת להכיל מורכבויות, חיפוש פתרונות יצירתיים, ושילוב של רגש ושכל בהתמודדות עם הסכסוך. הדגש בראייה הנשית הוא היכולת לשאת את התמונה השלמה – לא רק להתמקד ולעסוק במאקרו של הסכסוך מבלי להעמיק במיקרו. הגישה מדגישה את הדרך, מעריכה תהליכים איטיים ומכילים המאפשרים התארגנות נפשית, ורואה בדרך עצמה – וביחסים הנרקמים במהלכה – ערך מוסרי מהותי. כלומר, ראיית הסכסוך היא בקידום הדרך ליצירת מצב של ביטחון, כאשר הדגש הוא על ה"איך" ולא רק על ה"מה".

הסכסוך נתפס דרך עדשת הדאגה לדורות הבאים, הצורך ליצור ביטחון ולחבר בין הערכים לבין המציאות שמשאירים הלאה. חברות הקבוצה מעניקות תשומת לב להיבטים אזרחיים – כגון **בריאות, רווחה, חינוך** – שמהווים מרכיב חשוב בביטחון אבל לרוב לא נכללים כחלק מהדיון על הסכסוך. כמו כן, בקבוצה עלו גישות שונות לגבי השאלה האם הגנה, שהינה ערך מרכזי, יכולה לכלול גם מתקפת מגן.

המפגשים חשפו פערים עמוקים בקרב הקבוצה לגבי מהות הסכסוך: בעוד שחלק מהנשים תופסות את הסכסוך **כבעיה פוליטית-מעשית** שמחייבת חיפוש אקטיבי אחר פתרון למען עתיד העמים המעורבים בו, נשים אחרות תופסות אותו כאתגר תיאולוגי ורוחני שבו ההתמודדות היא פנימית. עבור חלקן, המאבק משמש זרז לחשבון נפש קולקטיבי, והן פחות עסוקות בדיאלוג מדיני שבו מחפשים פתרונות פרקטיים של פשרות.

ג. איך מבינים את האחר

בבסיס העיסוק בזהות הנשית ניתן דגש על נשים כגשר בין קהילות ואוכלוסיות שונות, המסוגלות להכיל מורכבות ואמפתיה למרות השונות. עבור חלק מהמשתתפות גשר זה, בעת הזו, אינו נכון גם ביחס לאחר הפלסטיני ולקשר עם נשים מצד האויב בסכסוך, אך עבור אחרות יש מוכנות גם לכך. הגישה הנשית מדגישה את הצורך לראות באחר אדם לפני הכל, ולחפש נקודות חיבור מבעד לשוני, מחלוקות ועוינות. יחד עם זאת, הגישה הנשית אינה נמנעת מעימותים והגעה להכרעות כאשר אלו נדרשות, גם אם הן גובות מחירים כואבים.

עבור חלק מחברות הקבוצה, הצורך לפגוש את ה"אחרת" קיבל משנה תוקף בעקבות התמשכות המלחמה והתגברות הייאוש, בעוד שעבור אחרות התחושה הייתה כי אין להקדים את המאוחר ויש להתמקד בשיח פנימי ובנסיון לייצר קול נשי משמעותי בתוך החברה היהודית. שני הקולות קיבלו מענה דרך מפגש של חלק מחברות הקבוצה עם פלסטיניות אזרחיות ישראל וכן ביקור במערת המכפלה, שיח ומפגש באירוח אחת מחברות הקבוצה. במפגש שהתקיים בין חלק מחברות הקבוצה לפלסטיניות אזרחיות ישראל הקבוצה הבינה שבמגדר יש כח לחיבור פוטנציאלי אך זה אינו מידי וכן מחייב התמודדות ישירה וכנה עם העימות והכאב ללא פילטרים.

בנוסף לאופנים שהסכסוך פוגש כל אחת ואחת כאזרחית, הסכסוך נחווה גם דרך עדשת האחריות הרב-דורית, שמדגישה את החשיבות של פעולה בהווה שתשפיע לטובה על העתיד. הקבוצה הביעה את עוצמת האחריות לבית, למשפחה ולילדים כשיקולים משמעותיים בהתייחסות לסכסוך, ואת הקשר המהותי שבין הפרטי לציבורי. המחלוקת בין חברות הקבוצה נגלתה בחוויית אותה השפעה ובאופן הפעולה וההגנה שמוצאות לנכון.

כמו כן, הייתה בקבוצה מחלוקת לגבי הפגיעות הייחודיות לנשים במצבי סכסוך ומלחמה. עבור חלק מחברות הקבוצה, סוגיית הפגיעות הייחודיות של נשים במלחמה (כחלק מכך פגיעות מיניות, השלכות חברתיות-כלכליות ומשפחתיות) מהווה מוטיבציה חזקה ביחס לעיסוק בסכסוך, בעוד חברות קבוצה אחרות לא הזדהו עם דגש זה כמוקד עיסוק.

עם התמשכות המלחמה, הסכסוך פוגש את הנשים בתחושת עומס, שחיקה ודאגה קיומית בלתי-אפשרית שבין ניהול חיי היום-יום והמשפחה לבין חרדה מתמדת. מתוך השבר הזה התחדדה אצלן תחושת דחיפות ואחריות לצאת מתחושת חוסר האונים, ולקחת חלק פעיל בעיצוב המציאות מתוך תקווה אקטיבית המבקשת להוסיף "טוב" מעשי בעולם – גם אם התפיסות של אותו "טוב" ומה תפקידן בקידומו הן רבות ומגוונות.

ה. בין הסכסוך החיצוני לפנימי

בראייה הנשית יש צורך בחשבון נפש ובקבלת אחריות אישית על המצב, כבסיס לשינוי והתפתחות. ההבנה היא שראייה נשית, הכוללת אינטגרציה של רגש ושכל, מודעות עצמית והקשבה לאחר – משקפת את התפיסה שרגשות כמו אמפתיה וחמלה אינם מכשולים למוסריות אלא חיוניים להבנה מוסרית.

להבדיל מהחברה הישראלית המקוטבת שבה ישנה נטייה להכניע את האחר שחושב שונה ממני, לראות בו לא לגיטימי או להקטין את עצמי ועמדותיי כדי לחיות עם האחר – קבוצת הנשים הביאה בדיוניה גישה אחרת. הכרה בזכותה ומקומה של האחרת לעמוד על עמדותיה ודעתה, ותוך כך לקיחת אחריות משותפת. קיימת מחלוקת בקבוצה האם או כיצד עקרונות אלו חלים ביחס לקבוצות לא יהודיות, וכן בנוגע לסכסוך במזרח התיכון.

דרך המפגשים התחזקה בקרב חלק מחברות הקבוצה ההבנה כי לא ניתן לרפא את הסכסוך החיצוני מבלי לאחות את הקרעים הפנימיים. הנשים תיארו כיצד היכולת להקשיב בתוך הקבוצה לכאבים הפנימיים והקיצוניים ביותר של חברות שונות, בונה שריר של אמפתיה וביטחון שחיוני כדי להתמודד עם הסכסוך, גם מול החברה הערבית-פלסטינית

ו. היכולת לשאת השקפות עולם אחרות

הקבוצה רואה בעצמה מודל ומיקרוקוסמוס לחברה הישראלית, כאשר הודגשה יכולתן הייחודית של הנשים להפעיל ולהחזיק מרחב בטוח שמאפשר להכיל אי-הסכמות קיצוניות ללא שבירת כלים או אלימות מילולית. דרך כלים של הקשבה רדיקלית, חברות הקבוצה הצליחו לשאת פערים תהומיים בין השקפות תיאולוגיות להשקפות חילוניות, ולזהות את המכנה המשותף האנושי ביניהן. במהלך המפגשים הן למדו לדחות את פוליטיקת ביטול האחר, ובמקומה לייצר שותפויות סביב המטרה של שמירה על החיים ועיצוב עתיד טוב יותר

ז. תמונות עתיד אפשריות

בבסיס הראייה הנשית על העתיד עומדת תקווה. התקווה נתפסת לא רק כרגש אלא כעמדה פוליטית, ככלי אסטרטגי לשינוי מציאות. הקבוצה רואה ב"תקווה למרות הכל" כבסיס לכל דיון על העתיד. יחד עם זאת, מעצם היות הקבוצה הטרוגנית במהותה, יש פער קיצוני בין התקוות המגוונות של חברות הקבוצה.

בה בעת, בחיפוש אחר תמונות עתיד, לקבוצה ברור שיש צורך בקידום בטחון, מוסר ורווחה לדורות הבאים. הקבוצה מחפשת פתרונות שבהם כולם מרוויחים במקום משחק סכום אפס, מתוך הכלה של מורכבות המציאות, הכלה של עמדות ופחדים שונים והימנעות מגישה דיכוטומית.

תמונת העתיד המשותפת מתגבשת סביב השאיפה האקטיבית ל"תיקון עולם" ובניית בריתות של מתינות – שותפות פרגמטית החותרת לצדק אפשרי ולביטחון במרחב. הנשים מאמינות שאם מודל ההקשבה והכבוד שנוצר בתוכן יורחב החוצה למעגלי השפעה גדולים יותר, בדרכים מגוונות, ניתן יהיה לבנות חברה שמרפאה את עצמה גם תחת מציאות של סכסוך מתמשך

תקוות
מעשים
השבעה

תנ"ך

שמים את הסכסוך על השולחן

